

Samsjuklighetsutredningen

S 2020:08

Zophia Mellgren

Tilläggsdirektiv kring tvångsvårdslagarna

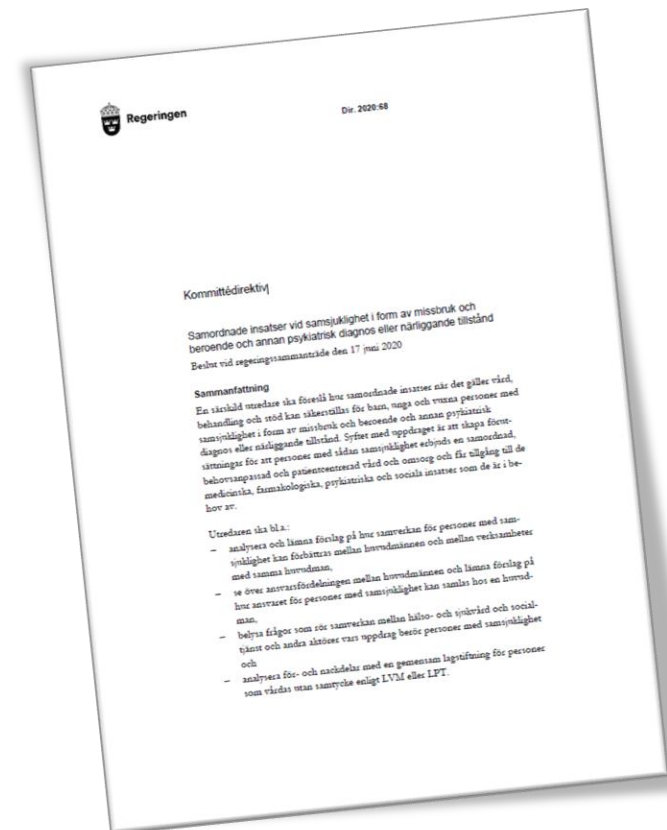
- **utifrån sin analys av för- och nackdelar med en gemensam LVM, LPT lagstiftning lämna förslag på en gemensam lagstiftning**
  - ...för att bl.a. göra tvångsvårdslagstiftningen mer flexibel i sin utformning, säkerställa att insatser ges utifrån den enskildes behov samt stärka rättssäkerheten och säkerheten i vården för de personer som ska vårdas med stöd av den gemensamma tvångslagstiftningen,
- **ta ställning till och bedöma eventuella behov av förändringar i ansvarsfördelningen mellan de berörda huvudmännen**
- **lämna nödvändiga författningsförslag och de förslag till åtgärder i övrigt som utredaren bedömer behövs.**

Utredningen (S 2020:08) Samordnade insatser vid samsjuklighet

Delbetänkande 30 november 2021 Dir 2020:68 Huvudförslagen - ett tydliggörande av regionernas och kommunernas uppdrag:

- Regionernas hälso- och sjukvård ska ansvara för all behandling av skadligt bruk och beroende
- Perspektivförskjutning för socialtjänstens arbete med skadligt bruk och beroende
- En skyldighet för regioner och kommuner att bedriva en gemensam vård- och stödverksamhet

Slutbetänkande 31 januari 2023 Dir: 2021:96 Förslag på gemensam lagstiftning för personer som vårdas utan samtycke enligt LVM eller LPT

Målbilder för vård och stöd ur ett patient- och brukarperspektiv

Tidig hjälp med psykisk ohälsa och missbruk

Stöd och vård som är lätt att hitta, komma i kontakt med och som är tillgänglig när jag behöver den

Tillgång till fungerande behandling och möjlighet att välja utifrån det som passar mig

Stöd och vård som hänger ihop som en helhet

Inte bli utestängd från stöd och vård och få hjälp med både beroende och psykisk ohälsa

Bli lyssnad på, få förståelse och bli behandlad med samma respekt som andra

Bli stärkt i min egen förmåga att hantera min situation och ha inflytande över min vård och omsorg

En fungerande vardag och ett meningsfullt sammanhang

En person som jag kan lita på och som följer med i hela processen

Att vården och omsorgen lyssnar på, involverar och ger stöd till mitt nätverk

[Från delar till helhet SOU 2021:93](#)

En reform med tio bärande delar

1. Tydligare ansvarsfördelning
2. Samordnad behandling
3. Mer fokus på skadereducerande insatser
4. Perspektivförskjutning till socialtjänstens kärnuppdrag
5. Hälso- och sjukvårdens ansvar på HVB
6. Samordnad vård- och stödverksamhet
7. Vikten av personligt stöd
8. Stärkt brukarinflytande och minskad stigmatisering
9. Uppföljning med målbilderna i fokus
10. Behovsanpassad tvångsvårdslagstiftning

Nära vård en fokusförflyttning

Organisation

Person och relation

Passiv mottagare

Aktiv medskapare

Reaktiv

Proaktiv och hälsofrämjande

Isolerade vård och omsorgsinsatser

Sammanhållet utifrån personens fokus

Målbilder för vård och stöd ur ett patient- och brukarperspektiv

Tidig hjälp med psykisk ohälsa och missbruk

Bli lyssnad på, få förståelse och bli behandlad med samma respekt som andra

Stöd och vård som är lätt att hitta, komma i kontakt med och som är tillgänglig när jag behöver den

Bli stärkt i min egen förmåga att hantera min situation och ha inflytande över min vård och omsorg

Tillgång till fungerande behandling och möjlighet att välja utifrån det som passar mig

En fungerande vardag och ett meningsfullt sammanhang

Stöd och vård som hänger ihop som en helhet

En person som jag kan lita på och som följer med i hela processen

Inte bli utestängd från stöd och vård och få hjälp med både beroende och psykisk ohälsa

Att vården och omsorgen lyssnar på, involverar och ger stöd till mitt nätverk

Tydliggörande av hälso- och sjukvårdens ansvar

- **Regionens hälso- och sjukvård ska ensamt ansvara för medicinsk, psykologisk och psykosocial behandling på samtliga vårdnivåer för barn och unga samt vuxna med skadligt bruk och beroende.**
- **Utredning och behandling av skadligt bruk och beroende ska samordnas** med utredning och behandling av andra psykiatriska tillstånd.
- **Roller och ansvar inom hälso- och sjukvården behöver fastställas och huvudmännen bör organisera omhändertagandet** av psykisk ohälsa i stegvisa och väl sammanhängande insatser, och att det bör finnas en övergripande struktur beslutad på huvudmannanivå som säkerställer detta.
- **Hälso- och sjukvårdens ansvar för stöd till anhöriga kan förtydligas** och bör utredas vidare.

Socialtjänstens ansvar kvarstår för målgruppen men tydliggörs och avgränsas till följande fyra områden:

- 1. Kartläggning av levnadsförhållanden, uppsökande verksamhet, information om och förmedling till samhällets stöd och annat förebyggande arbete för att motverka skadligt bruk och beroende.**
- 2. Genom tillägg i SoL tydliggörs socialtjänstens ansvar för stödinsatser för försörjning, boende, sysselsättning, trygghet och sociala sammanhang, med fokus på att stärka den enskildes resurser, funktionsförmåga och möjligheter till självständigt liv.**
- 3. Genom tillägg i SoL tydliggörs ansvaret för stöd till anhöriga.**
- 4. Insatser för att barn och unga ska växa upp under goda och trygga förhållanden.**

Huvudmännens ansvar barn och unga

Hälso- och sjukvårdens ansvar när det gäller behandling omfattar även barn och unga

Socialtjänsten kommer att ha ett fortsatt övergripande ansvar att verka för att barn och unga växer upp under goda och trygga förhållanden samt att förhindra att de far illa

HVB ska vara en fortsatt socialtjänstinsats men regionernas ansvar för hälso- och sjukvård ska förtydligas

Socialtjänsten ska ha fortsatt ansvar för placering på HVB både för barn och för vuxna

Regionens ansvar för för hälso- och sjukvårdsinsatserna ska förtydligas genom reglering i HSL och SoL

En skyldighet införs för kommunen att meddela regionen om ett beslut om en HVB-placering och kalla till ett SIP-möte

Om regionen inte planerar tillsammans med kommunen och tar ansvar för att hälso- och sjukvårdsinsatser genomförs under placeringen inträder betalningsansvar för en viss del av kostnaden enligt en schablon

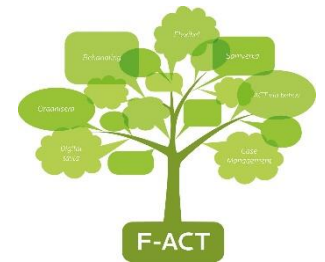
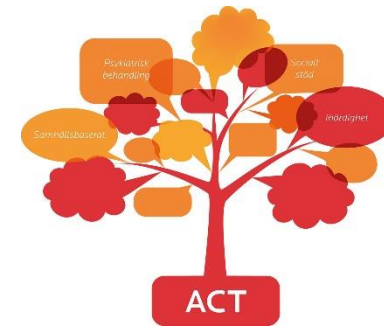
Särskilt när det gäller placering av barn och unga

- När det gäller barn och unga ska **behovet av hälso- och sjukvårdsinsatser under placeringen på HVB bedömas vid den hälsoundersökning regionen ska erbjuda i anslutning till att vården inleds** enligt 11 kap. 3a § SoL, eller den läkarundersökning som, som huvudregel, ska ske innan socialnämnden gör ansökan enligt 4 § LVU (32 § LVU).

En ny lag om skyldighet för kommuner och regioner att bedriva en samordnad vård och stödverksamhet för vuxna – men uppmaning att göra detta även för BoU

- Gemensamt bedriva en samordnad vård- och stödverksamhet. Verksamheten ska så långt det är möjligt innehålla:
  - psykiatrisk vård (inklusive beroendevård)
  - psykologiska insatser
  - omvårdnadsinsatser
  - stöd till boende
  - stöd till sysselsättning
- Verksamheten ska arbeta uppsökande och vara lätt att ta kontakt med, vilket innebär att delar av verksamheten måste kunna vara mobil.
- Insatserna ska så långt det är möjligt kunna ges där den enskilde befinner sig.

Verksamhetens målgrupp

- Behov av både hälso- och sjukvård- och socialtjänstinsatser på grund av en psykisk funktionsnedsättning av sådan art att det är nödvändigt med särskild samordning under längre tid för att insatserna ska kunna genomföras.

Ett starkare hälsofrämjande och skadereducerande perspektiv

Hälso- och sjukvården bör uppmärksamma somatisk ohälsa hos personer med samsjuklighet

Insatser till personer med samsjuklighet behöver ha ett större fokus på att förstärka och vidmakthålla hälsa

Risken för suicid hos personer med samsjuklighet måste uppmärksammas och förebyggas

Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag med syftet att öka tillgängligheten till LARO samtidigt som risken för läckage ska minimeras

Förslag att det ska bli obligatoriskt för regionerna att bedriva sprututbytesverksamhet med ett vidgat uppdrag som förutom smittskydd också omfattar att främja psykisk och fysisk hälsa

Kunskap kompetens och uppföljning

- **Insatser för att säkra kompetensförsörjningen** inom området behöver vidtas av berörda aktörer.
- Viktigt att de **insatser som erbjuds är baserade på bästa tillgängliga kunskap.**
- **Effektivare kunskapsstyrning** genom samverkan och stöd
- **Bättre uppföljning** en viktig del av kunskapsstyrning och förbättringsarbete.
- **Uppföljningen behöver inkludera det patienter och brukare tycker är viktigt** – utgångspunkt målbilderna.

Makt inflytande och stigma

- Att begreppen **skadligt bruk eller beroende ska användas** både i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen med tillhörande författningar, **istället för begreppet missbruk.**
- **Metoder** som stödjer individers delaktighet och inflytande behöver **utvecklas och stödjas.**
- Det krävs fortsatt utveckling för att **stärka gruppens inflytande och minska stigmatisering.**
- **Tillgång till oberoende stödfunktioner** behöver öka.

Ikraftträdande och stöd till införande

- Siktet inställt på ikraftträdande 2025
- Införandet av utredningens förslag ska förberedas
- Nationellt stöd till implementering
- Uppföljning och utvärdering

Kontakt

Zophia Mellgren, samordnare

08-452 79 53

zophia.mellgren@skr.se

